

Složky matematické gramotnosti (vzhledem k jejímu rozvoji napříč vzdělávacími obory)

Před uvedením jednotlivých složek matematické gramotnosti, očekávaných výsledků učení a jejich konkretizací je třeba připomenout dvě obecné zásady.

- 1) **Pojem gramotnost** se uplatňuje zejména tam, kde je kladen důraz na znalosti, dovednosti a postoje v „praktickém životě“. Žákům je tedy třeba předkládat aktivity pro aplikace matematiky v rozmanitých situacích a kontextech.
- 2) **Při rozvoji matematické gramotnosti** (napříč vzdělávacími obory) je třeba mít na paměti, že mezi důležité aspekty patří:
  - budování důvěry ve vlastní schopnosti žáka, v podněcování jeho zvědavosti a potřeby klást otázky
  - potřeba jedince opakovaně zažívat radost a uspokojení z úspěšně vyřešené úlohy, pochopení nového pojmu, vztahu, argumentu nebo situace.

1. Vymezování problémů a jejich řešení

Žák:	Konkretizace Žák:
➤ rozpozná a formuluje problém	<ul style="list-style-type: none"> • vnímá podněty a nejrůznější problémové situace řešitelné matematickým aparátem ve škole i mimo ni • přemýšlí o reálnosti problému, rozhoduje o smyslu, potřebě a významu řešení problému • přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách
➤ zvolí matematický aparát vhodný k řešení problému	<ul style="list-style-type: none"> • využívá vlastních zkušeností a úsudku • hledá efektivní postupy • promyslí a naplánuje způsob řešení problému, dokáže propojit jednotlivé informace a data, směřující k vytvoření „plánu řešení“ • přehledně zapíše či jinak znázorní proces řešení problému • využívá i metodu pokus-omyl, do řešení problému postupně vnáší systém • používá a vytváří matematické modely reálných situací • chápe, že jeden problém lze řešit více možnými postupy
➤ řeší problém s využitím matematického aparátu	<ul style="list-style-type: none"> • vhodně organizuje zjištěné dílčí výsledky • objevuje různé varianty řešení, hledá nová řešení nebo řešení alternativní k běžným • dokáže vyřešit problém do konce

	<ul style="list-style-type: none"> • využívá možnosti sdílení a řešení problému v kolektivu
➤ správně interpretuje získané výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • uvědomuje si podmíněnost výsledku • akceptuje, že problém za daných podmínek nemá řešení, nebo má více než jedno řešení • kriticky posuzuje jednotlivé kroky řešení (ve významu „ohlédnutí se“ za řešením např. při hledání chyby)
➤ ověřuje jejich platnost v reálném kontextu.	<ul style="list-style-type: none"> • kriticky hodnotí matematické modely reálných situací • dokáže rozlišit výsledek řešení matematické úlohy a výsledek řešení problému v reálné situaci. • posuzuje či interpretuje získané výsledky ve vztahu k výchozí problémové situaci
➤ formuluje problémové úlohy řešitelné matematickým aparátem	<ul style="list-style-type: none"> • vyhledává podobné či odlišné problémové situace od těch, se kterými se již seznámil • obměňuje známé a formuluje originální problémové úlohy • využívá analogií

2. Porozumění různým typům matematického textu

Žák:	Konkretizace
➤ používá různé formy textu	<ul style="list-style-type: none"> • využívá text lineární, diagramy, grafy, tabulky, schémata, myšlenkové mapy, fotodokumentaci, obrázky apod. a umí s nimi funkčně pracovat • kriticky analyzuje různé typy textů z matematického pohledu
➤ vyhledá informace vhodné k řešení problému	<ul style="list-style-type: none"> • posoudí věrohodnost používaných informačních zdrojů • posoudí relevantnost získaných informací • dokáže ve sdělení rozlišit podstatné informace od nepodstatných • umí rozpoznat nepřesné a neúplné informace, dovede potřebné informace dohledat • umí objevit ve sdělení chybu a opravit ji • porovná různá sdělení a rozhodne, zda sdělují totéž
➤ interpretuje symbolický jazyk a chápe jeho vztah k přirozenému jazyku	<ul style="list-style-type: none"> • využívá přirozený i symbolický jazyk, je schopen jeden nahradit druhým • je schopen sdělení vyjádřená různými jazyky analyzovat, porovnávat s dosavadními zkušenostmi a kriticky hodnotit
➤ volí formy záznamu vhodné pro danou situaci a účel	<ul style="list-style-type: none"> • pracuje s výrazy obsahujícími symboly, používá proměnné, používá výpočty • pracuje s vhodnými geometrickými modely (i v rámci aritmetiky a algebry)

3. Zobecňování získaných zkušeností, objevování zákonitostí

Žák:	Konkretizace Žák:
➤ třídí a vhodně organizuje dílčí výsledky pro svou další badatelskou činnost	<ul style="list-style-type: none"> • volí vhodná kritéria a respektuje pravidla třídění • hodnotí dílčí výstupy prostřednictvím zvolených kritérií • využívá manipulativní činnosti a různé typy zápisu dílčích výsledků
➤ objevuje zákonitosti	<ul style="list-style-type: none"> • využívá dílčí výstupy pro navazující obecnější úvahy • využívá tvůrčím způsobem získané zkušenosti při objevování „ukrytého jevu“
➤ ověřuje platnost objevených zákonitostí	<ul style="list-style-type: none"> • zdůvodní (verbálně formuluje nebo zapíše) objevenou zákonitost • využívá při argumentaci protipříklad
➤ operuje s abstraktními pojmy	<ul style="list-style-type: none"> • chápe správně význam abstraktních matematických pojmů, respektuje zákonitosti a hierarchii při jejich budování, nezaměňuje je • vysvětlí abstraktní pojmy, modeluje je, uvede je v různých kontextech

4. Komunikace a argumentace

Žák:	Konkretizace Žák:
➤ rozumí písemným i ústním matematickým sdělením	<ul style="list-style-type: none"> • chápe význam matematického sdělení (nejde o pouhé přečtení) • umí dát příklad nebo protipříklad, který souvisí se sdělením • vede smysluplnou diskusi o možném významu sdělení
➤ vyjadřuje se jednoznačně a srozumitelně k daným otázkám a problémům	<ul style="list-style-type: none"> • formuluje a vyjadřuje své myšlenky v logickém sledu • rozlišuje předpoklady a závěry • vytváří, sleduje a hodnotí řetězec argumentů různého typu • vyjadřuje se ústně i písemně s využitím matematických znalostí a dovedností • analyzuje procesy, pojmy, vztahy a situace samostatně i ve spolupráci se spolužáky • dodržuje pravidla pro vzájemnou diskusi nad problémem
➤ využívá své argumentační schopnosti	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje výsledky své či týmové práce • dokáže obhájit svůj postup řešení, vyvrátit nesprávné nebo zavádějící postupy řešení • dodržuje jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii

	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže formulovat myšlenku vlastními slovy se zřetelem k matematické správnosti a vhodně ji zaznamenat
<ul style="list-style-type: none"> ➤ posoudí, co se může nebo nemůže stát 	<ul style="list-style-type: none"> • umí rozpoznat skryté významy sdělení, fabulaci nebo subjektivní tvrzení, nepodložená fakta • posoudí vliv změny vstupních podmínek na řešení daného problému

5. Užívání pomůcek a nástrojů

Žák:	Konkretizace
<ul style="list-style-type: none"> ➤ vhodně využívá různé pomůcky a nástroje (včetně digitálních technologií) 	<ul style="list-style-type: none"> • zvolí vhodnou pomůcku či nástroj pro efektivní řešení problému • chápe pozitiva i negativa využití pomůcky či nástroje v konkrétní situaci